

ลักษณะพฤกษศาสตร์ของทุเรียน

วงศ์ : Bombacaceae

ชื่อสามัญ : Durian

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Durio zibethinus* Murray

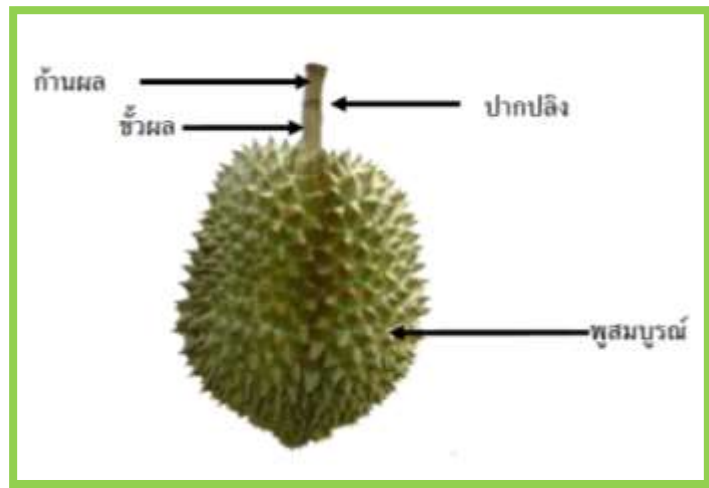
ใบ ทุเรียนเป็นไม้ผลยืนต้น เป็นพืชที่ไม่มีการผลัดใบ ทรงพุ่มแผ่กว้าง มีความสูง 20-40 เมตร (เพาะเมล็ด) สำหรับต้นที่ปลูกจากการเสียบยอด มีความสูง 8-12 เมตร ใบเป็นใบเดี่ยว ยาว 8-20 เซนติเมตร กว้าง 4-6 เซนติเมตร เป็นพืชใบเลี้ยงคู่ ปลายใบแหลม มีก้านใบสีน้ำตาลบนใบสีเขียวแก่ถึงเขียวเข้ม ด้านใต้ใบเป็นสีน้ำตาล เส้นใบทุเรียนสานกันมีลักษณะเป็นร่างแห ใบของทุเรียนในแต่ละพันธุ์ก็จะมี ความแตกต่างกันไปตามสายพันธุ์นั้น ๆ ด้วย

ราก ทุเรียนมีรากหาอาหารบริเวณผิวดินจนถึงระดับ 50 เซนติเมตร มีรากพิเศษที่เกิดจากบริเวณโคนต้นอยู่มากมายตามผิวดิน แตกกิ่งมาลักษณะตีนตะขาบเรียกว่า “รากตะขาบ” รากแก้วของทุเรียนทำหน้าที่ยึดลำต้น ทุเรียนนนท์ส่วนใหญ่ ไม่มีรากแก้วเพราะปลูกจากกิ่งตอน แต่จะมีรากพิเศษแทนหรือรากแขนงที่แตกจากรากพิเศษที่ยังลึกลงไปใต้ดินทำหน้าที่คล้ายรากแก้วและสามารถหยั่งลึกไปถึงระดับน้ำใต้ดินได้ มีรากฝอยเป็นรากหาอาหารออกมาจากรากพิเศษมีหน้าที่ในการดูดอาหาร

ดอก ดอกทุเรียนมีลักษณะคล้ายระฆัง เป็นดอกสมบูรณ์เพศ ใน 1 ดอกประกอบด้วย กลีบเลี้ยง ซึ่งอยู่ชั้นนอกสุดมีสีเขียวอมน้ำตาลทำหน้าที่หุ้มกลีบดอกไว้ เมื่อดอกเริ่มบานจะเห็นกลีบเลี้ยง 2-3 กลีบ มีกลีบรองลักษณะคล้ายหม้อตาลโตนดอยู่ถัดเข้าไปจากกลีบเลี้ยง กลีบดอกมีสีขาวนวล จำนวน 5 กลีบ มีเกสรตัวผู้ 5 ชุด มีก้านเกสร 5-8 อัน ทุเรียนมักออกดอกเป็นช่อๆละ 1-30 ดอก

ผล ผลทุเรียนมีลักษณะเป็นหนามแหลมแข็ง เปลือกหนา ในแต่ละพันธุ์มีลักษณะของผลแตกต่างกันออกไป เช่น พันธุ์กลม (ก้านยาว กระจุม) พันธุ์ก้นป้าน (หมอนทอง ทองย้อย) ฯลฯ ในแต่ละผลมีลักษณะแบ่งเป็นพู ในแต่ละพูจะมีเนื้อทุเรียนและมีเมล็ดอยู่ภายใน เนื้อของทุเรียนมีสีจําปาหรือเนื้อสีเหลืองอ่อน ขึ้นอยู่กับสภาพของดินและพันธุ์ของทุเรียน

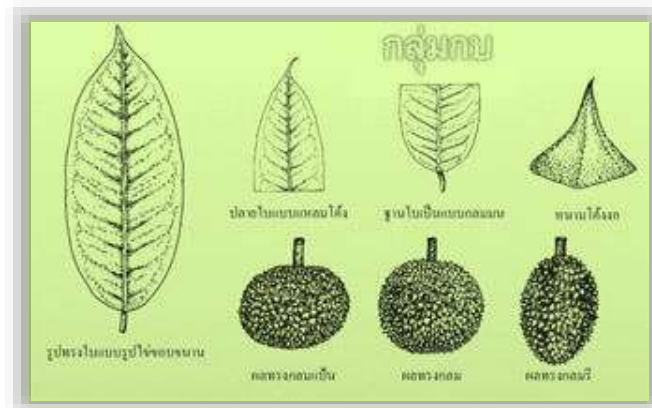
ลักษณะผลทุเรียน

ประเภทของทุเรียน

ทุเรียนที่ปลูกในประเทศไทยแบ่งตามลักษณะของผลจะสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มกบ มีลักษณะรูปทรงใบเป็นแบบรูปไข่ขอบขนาน (oval-oblong) ลักษณะปลายใบเป็นแบบแหลมโค้ง (acuminate-curve) ลักษณะฐานใบเป็นแบบกลมมน (rounded-obtuse) และลักษณะทรงผลของกลุ่มกบนี้มี 3 ลักษณะ คือ

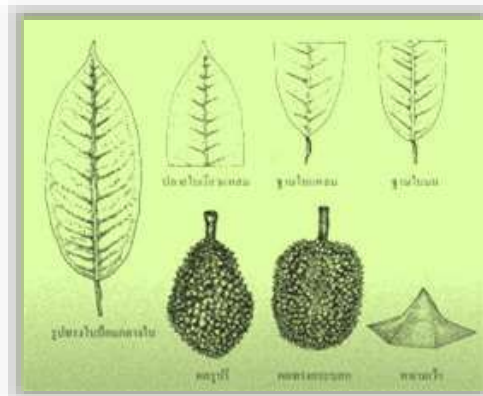
- 1.1. กลม (rounded)
- 1.2. กลมรี (oval)
- 1.3. กลมแป้น (oblate) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะโค้งงอ (hooked)

ทุเรียนกลุ่มกบมี 46 พันธุ์ แต่ละพันธุ์จะขึ้นชื่อด้วยคำว่า กบนำหน้า เช่น กบสุวรรณ กบทองเพ็ญ กบตาหุ้ม กบพิกุล กบเบา กบชายน้ำ กบช่อนกลิ่น กบแม่เฒ่า กบหน้าศาล กบตาให้ กบหลังวิหาร กบสีนาค กบก้นป่าน กบทองคำ กบวัดกล้วย กบรัศมี กบตาปูน กบตาขำ กบงู กบเล็บเหยี่ยว กบหัวล้าน เป็นต้น

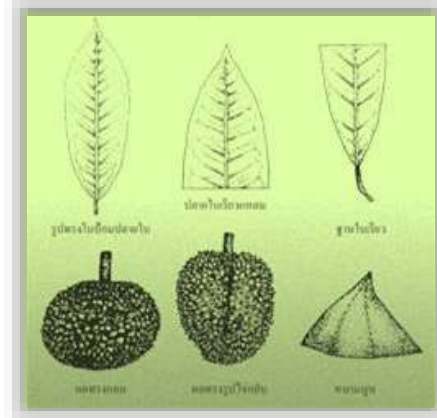
2. กลุ่มลวง มีลักษณะรูปทรงใบ ป้อมกลางใบ (elliptical) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate-acute) ฐานใบแหลม (acute) และมน (obtuse) มีรูปทรงผล 2 ลักษณะ คือ

- 2.1. ทรงกระบอก (cylindrical)
- 2.2. รูปรี่ (elliptic) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะเว้า (concave)

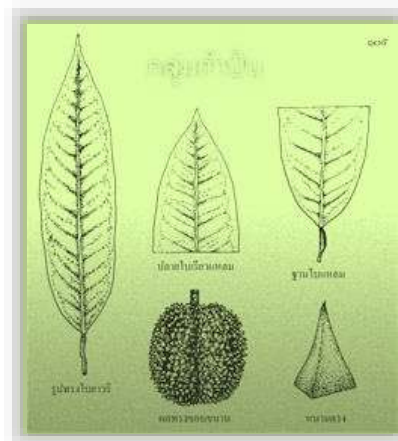
ทุเรียนกลุ่มลวงมี 12 พันธุ์ ที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ พันธุ์ชะนี ซึ่งมีทั้งชะนีก้านยาว ชะนีน้ำตาลทราย ชะนีกิ่งม้วน ย่ำมะหวาด รวงทอง ชมพูศรี เป็นต้น

3. กลุ่มก้านยาว มีลักษณะรูปทรงใบแบบป้อมปลายใบ (obovate-lanceolate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบเรียว (caudate acute) ทรงผลเป็นรูปไข่กลับ (obovate) และกลม (rounded) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะนูน (convex)

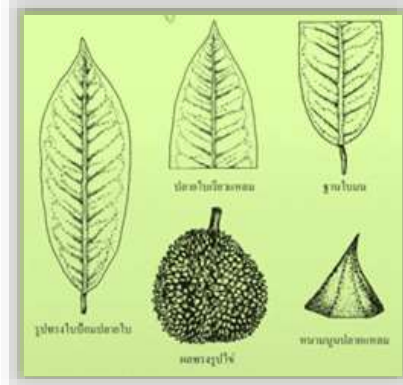
ทุเรียนกลุ่มก้านยาวมี 8 พันธุ์ ที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ พันธุ์ก้านยาว พันธุ์ทองสุก ต้นใหญ่ ก้านยาววัดสัก ก้านยาวสีนาค ชมพูบา เป็นต้น

4. กลุ่มกำป็น มีลักษณะรูปทรงใบ ยาวเรียว (linear-oblong) ปลายใบเรียวแหลม (caudate-acuminate) ฐานใบแหลม (acute) ทรงผลเป็นทรงขอบขนาน (oblong) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะแหลมตรง (pointed)

ทุเรียนกลุ่มกำป็นมี 13 พันธุ์ ที่รู้จักกันดีคือ พันธุ์หมอนทอง นอกจากนี้ยังมีพันธุ์กำป็นเดิม กำป็นแดง กำป็นตาแพ กำป็นดำ กำป็นเหลือง กำป็นพวง ชายมะไฟ ปิ่นทอง เป็นต้น

5. **กลุ่มทองย้อย** มีลักษณะรูปทรงใบแบบป้อมปลายใบ (obovate-lanceolate) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบมน (obtuse) ทรงผลเป็นรูปไข่ (ovate) รูปร่างของ หนามผลมีลักษณะนูนปลายแหลม (pointed-convex)

ทุเรียนกลุ่มทองย้อยมี 14 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ทองย้อยเดิม พันธุ์ทองย้อยฉัตร อีทุย ทองใหม่ นกหยิบ ธรณีไหว ทับทิม นมสวรรค์ ฉัตรสีทอง เป็นต้น

6. **กลุ่มเบ็ดเตล็ด** ทุเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้มีลักษณะไม่เด่นชัด บางลักษณะอาจเหมือนกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใน 5 กลุ่มแรก ขณะเดียวกันก็มีลักษณะที่ผันแปรออกไป เช่น ลักษณะรูปทรงใบจะมีลักษณะป้อมกลางใบ (elliptical) หรือรูปไข่ขอบขนาน (oval-oblong) ลักษณะปลายใบเรียวแหลม (acuminate-acute) หรือ cuspidate-acuminate ฐานใบแหลม (acute) หรือมน (obtuse) ทรงผลมีหลายลักษณะ คือ กลมแป้น (oblate) กลมรี (oval) และทรงกระบอก (cylindrical) หนามผลมีลักษณะเว้าปลายแหลม (pointed-concave) หรือนูนปลายแหลม (pointed-convex)

ทุเรียนกลุ่มเบ็ดเตล็ดมี 81 พันธุ์ เช่น พันธุ์หลงลับแล พวงมณี พวงมณี สาวชมพุกทอง สาวชมเห็ด ยินดี สีทอง เมล็ดในยายปรางค์ ฝอยทอง บางขุนนนท์ ทองม้วน ทองแดง (ตะโก) ตะพานน้ำ ดาวกระจาย แดงสาวน้อย ชายมังคุด จอกลอย ขุนทอง เขียวตำลึง กระจุกทอง กระเทียมเนื้อแดง กระเทียมเนื้อขาว ทางสิงห์ อีสิบ อีหนัก ตอสามเส้า ทองนพคุณ นมสด เมล็ดในกระดุม เมล็ดในกำนยาว ลวงพะาะเมล็ด หัวลูกไม่ถึงหัว หลงลับแล หลินลับแล หมอนละอองฟ้า สาวใหญ่ สาวน้อย สาวเจ้าเนื้อ เมล็ดฝอยน ไอ้เม่น ไอ้ใหม่ เหลืองทอง

อีลีบนายทิพย์ ทูลถวายเป็นกุศลถวาย ครอบงมทองดี เนื้อเหลือง บางกอก การะเกด ใ้อหีบ จำปา สาลิกา เมล็ดอารี๋ย เมล็ดอุปลัมภ์ ก้านสั้น ทองหีบ จำปาโน ทองลนจง นวลทองจันทร์ จันทบุรี1 จันทบุรี2 จันทบุรี3 กระทบข้าวสั้น ใ้อ้วงยาว นวลทอง ทองกมล เป็นต้น ซึ่งทุเรียนในกลุ่มนี้จะมีความหลากหลายของสายพันธุ์ค่อนข้างมาก และมีการตั้งชื่อแตกต่างกันออกไปตามแหล่งที่ปลูก

จากจำนวนพันธุ์ที่กล่าวมาทั้งหมด มีเพียงไม่กี่พันธุ์ที่มีการส่งเสริมให้มีการปลูกและมีการปลูกอย่างแพร่หลายและเป็นที่รู้จักของทั้งผู้ปลูกและผู้บริโภคทั่วไป

ลักษณะประจำพันธุ์ของทุเรียน

ในปัจจุบันพบว่ามีทุเรียนหลากหลายสายพันธุ์ที่จำหน่ายในท้องตลาด นอกเหนือจากพันธุ์การค้าที่มีอยู่เดิม เช่น พันธุ์กระดุมทอง พันธุ์นกหีบ พันธุ์หลงลับแล เป็นต้น

1. พันธุ์หมอนทอง

ผลมีขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ 3-4 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาวมีป้าผล ปลายผลแหลม พูมักไม่ค่อยเต็มทุกพู หนามแหลมสูง ฐานหนามเป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่จะมีหนามเล็กวางแซมอยู่ทั่วไป ซึ่งเรียกหนามชนิดนี้ว่า เขี้ยวจู้ ก้านผลใหญ่แข็งแรง ช่วงกลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่ เป็นทรงกระบอก เนื้อหนาสีเหลืองอ่อนละเอียด เนื้อค่อนข้างแห้งไม่ฉะติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อย และลิบเป็นส่วนใหญ่

2. พันธุ์กระตมดอง

กลิ่นของเนื้อ มีกลิ่นอ่อน รสชาติของเนื้อมันมากกว่าหวาน ลักษณะของเนื้อละเอียด ไม่มีเส้นใย ในเนื้อทุเรียนพันธุ์นี้ ทรงต้นดี เป็นพันธุ์ที่ปลูกขึ้นง่ายและโตเร็วกว่าพันธุ์อื่นๆ ทั้งหมดในบรรดาทุเรียนพันธุ์อื่น เป็นพันธุ์ที่ปลูกแล้วไม่ค่อยทิ้งกิ่ง ลักษณะใบจะมีขนานค่อนข้างใหญ่ แผ่นใบสองข้างห่อเข้าหากันแผ่นใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ผลของทุเรียนพันธุ์นี้ค่อนข้างกลมแบน โคนจะใหญ่ปลายเรียว หนามจะสั้นถี่ หนามตอนหัวและก้นผลเล็กและถี่ ร่องพูตื้น

3. พันธุ์ก้านยาว

ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม ทรงผลกลมเห็นพูไม่ชัดเจน พูเต็มทุกพู หนามเล็กถี่สั้นสม่ำเสมอทั้งผล ก้านผลใหญ่และยาวกว่าพันธุ์อื่น ๆ เนื้อละเอียดสีเหลืองหนาปานกลาง กลิ่นของเนื้อมีกลิ่นอ่อน รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างใหญ่ ลักษณะของเนื้อละเอียด เนื้อละเอียดไม่เป็นเส้นใย

4. พันธุ์ชะนี

ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ 2.5-3 กิโลกรัม ผลมีรูปทรงหวด คือ กลางผลป่อง หัวเรียว ก้นตัด ร่องพูค่อนข้างลึกเห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้น เนื้อละเอียด สีเหลืองจัดเกือบเป็นสีจำปา เนื้อเยื่อรสชาติหวานมัน มีกลิ่นหอม เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวนเมล็ดน้อย

5. พันธุ์พวงมณี

ทรงผลรูปรี ปลายผลแหลม ลักษณะฐานผลป้าน ความยาวก้านผลปานกลาง 5-11 เซนติเมตร รูปร่างก้านผลขอบนูน รูปร่างหนามผลนูนปลายแหลม กลิ่นของเนื้อมีกลิ่นอ่อน รสชาติของเนื้อหวานมันพอดี ลักษณะของเนื้อละเอียด ไม่มีเส้นใยในเนื้อ ปริมาณน้ำในเนื้อปานกลาง

6. พันธุ์นกหยิบ

ลักษณะทุเรียนนกหยิบ หรือเรียกว่า หมอนเขียว ซึ่งมีรสชาติความอร่อย คล้ายกับทุเรียนหมอนทอง แต่จะมีความหวานมันจัดกว่า เนื้อผลสุก เป็นสีเหลืองเข้ม มีกลิ่นหอม ไม่ละหรือแฉะ รสชาติจะหวานมัน ตั้งแต่ขณะผลยังห่ามอยู่ จะมีความหวานมันจัดเมื่อผลสุกเต็มที่ ถือว่าเป็นจุดเด่นของ “ทุเรียนนกหยิบ” คือ รสชาติความหวานมันจะคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง

7. พันธุ์หลงลับแล

มีลักษณะผลค่อนข้างกลม ทรงผลจะมีขนาดเล็ก แต่ละลูกจะมีน้ำหนัก 1-3 กิโลกรัม กลิ่นอ่อน เนื้อมีสีเหลืองเข้ม เนื้อเหนียวละเอียด ไม่ละ รสชาติหวานมันหอมอ่อนๆ

